

Verslag bijeenkomst 20 september 2019

Opbrengsten en perspectieven integratie speciaal en regulier onderwijs

Op 20 september komen 270 deelnemers in het Muntgebouw in Utrecht bijeen voor de vierde landelijke conferentie over de integratie van speciaal en regulier onderwijs. Op initiatief van het Steunpunt Passend Onderwijs, de PO-Raad, de VO-raad en het Nederlands Centrum Onderwijs en Jeugdzorg (NCOJ).

Spreekstalmeester Dolf van Veen, hoofd van het NCOJ, heet de bomvolle zaal van harte welkom. De deelnemers komen uit allerlei geledingen, stelt hij met genoeg vast: bestuurders, vertegenwoordigers van samenwerkingsverbanden, ambtenaren van gemeenten en van het ministerie van OCW *en last but not least* de inspectie. Hij geeft het woord aan Rinda den Besten, de voorzitter van de PO-Raad, voor een introductie op het onderwerp van vandaag.

Naar meer inclusie

Ja, het bruist en borrelt, inclusie zoemt door Nederland, en zeker in deze zaal, zo begint Den Besten, maar ... 'Er valt helaas niet zo veel te vieren.' Want in weerwil van alle energie en betrokkenheid bij zoveel professionals in het veld, praten we nu alweer voor het vierde jaar op rij over dezelfde belemmeringen die de integratie van speciaal en regulier in de weg blijven staan: met name de bekostiging en de wet- en regelgeving.

De Experimentenregeling en de Symbioseregeling van de overheid hebben bovendien niet gebracht wat ervan verwacht werd. Er is nog te veel bureaucratie, te veel onderling wantrouwen. Daarom pleit Den Besten voor waarachtige en eendrachtige samenwerking: die kost niets, maar levert alleen maar wat op. Ze steekt overigens ook de hand in eigen boezem: kennelijk hebben de sectorraden niet goed genoeg gelobbyd in Den Haag. Maar, houdt ze de zaal voor: jullie kunnen het verschil helpen maken. Er kan meer dan je denkt! Wees creatief, en doe het vooral *samen*!

Op het snijvlak

Van Veen neemt het stokje weer over met een kort historisch overzicht. Vier jaar geleden is de aanzet gegeven tot een inventarisatie van wat er toen op het snijvlak van speciaal en regulier onderwijs gebeurde. Het onderwerp ging vervolgens steeds meer leven, steeds meer geleidingen werden erbij betrokken. Het aantal inclusieve initiatieven in Nederland groeide vervolgens explosief: symbioseklassen, syntheseklassen, matrixklassen, en nog veel meer. Maar Van Veen beaamt dat in de randvoorwaardelijke sfeer allerlei wetten en praktische bezwaren tussen droom en daad in de weg blijven staan. Daarom is het zo verheugend dat niet alleen bestuurders, maar ook het ministerie, de inspectie en gemeenten steeds meer 'meedoen'. Vandaag is dan ook een welkom moment van rust, aldus Van Veen: 'Kijken waar we staan en wat de uitdagingen zijn.' Een paneldiscussie tussen vijf specialisten geeft daartoe een aanzet.

Paneldiscussie

Naast Rinda den Besten bestaat het vijfhoekige panel uit Marjan Zandbergen (ministerie OCW), Floor Wijnands (Inspectie van het Onderwijs), Wim Ludeke (LECSO/SBOwv) en Frans Vullings (Talentencampus Venlo). Onder leiding van Kees Kuijs, lid van de 'Landelijke ontwikkelgroep integratie speciaal en regulier onderwijs', discussiëren ze over drie subthema's: 1. 'Beleidsregel Experimenten'; 2. 'Knelpunten'; en 3. 'Evalueren en doorontwikkelen'.

Beleidsregel Experimenten

Kuijs vraagt zich af waarom de Experimentenregeling zo weinig animo heeft weten te wekken in het veld. Daar heeft 'rasbestuurder' Ludeke wel een idee over: het feit dat een van de twee uitkomsten van zo'n experiment zou betekenen dat het SO zichzelf daarmee opheft. Niemand zet z'n eigen organisatie op het spel! Zandbergen beaamt dat er van tevoren niet genoeg overleg is geweest; mede naar aanleiding van een brief van de ontwikkelgroep van Kuijs gaat het ministerie de regeling veranderen. En wat de symbioseregeling betreft: dat is een ruim wetsvoorstel, maar Wijnands 'heeft goed nieuws!' Een *cliff hanger*, want Wijnands zegt er nog even niets over ...

Knelpunten

Men constateert dat er niet zozeer behoefte is aan meer geld, maar aan meer *ruimte*: de inspectie doet vaak heel enthousiast, maar als puntje bij paaltje komt steekt ze er toch altijd weer een stokje voor. Vullings, directeur van de talentencampus waar álle kinderen van 0 tot 13 jaar ('Of je nou een IQ van 30 of 130 hebt') onder één dak zijn samengebracht, merkt op dat er veel wél mag, maar hij dat hij nog steeds erg aanhikt tegen het 'ratjetoe aan administratie': 'Ik heb bijvoorbeeld te maken met vier BRIN-nummers, met vier inspecteurs die op vier verschillende tijdstippen langskomen.'

Inspecteur Wijnands knikt begripvol, maar wijst erop dat 'niet alles een belemmering hoeft te zijn, maar dat we natuurlijk wel altijd aan de wet moeten voldoen.' Dan komt hij met zijn eerder aangekondigde goede nieuws: laat de gewraakte symbioseregeling gewoon indalen in het ontwikkelingsperspectief! Geen dubbel werk meer, de helft van de papieren rompslomp verdwijnt. Goed idee? Daar heeft Ludeke zijn twijfels over, hij zegt meer gebaat te zijn bij een inspectie 'die wat meer gedooft'. Maar gedogen, antwoordt Wijnands, is ingewikkeld: iets gedogen en het uitspreken daarvan zijn twee verschillende dingen ... Voer voor goede verstanders, kortom.

Evalueren en doorontwikkelen

Het wachten is op tal van evaluaties die er binnenkort, in het jaar 2020, mede in relatie tot een mogelijke nieuwe Wet Funderend Onderwijs (WFO), aankomen. Maar volgens Den Besten moeten we niet wachten tot een evaluatie klaar is. Meer inclusie is onontkoombaar, en daar moeten we vol op inspelen. Of we een nieuw stelsel in plaats van passend onderwijs nodig hebben? Nee, maar de ontschotting die de WFO voorstaat, is wel cruciaal. Kijk maar naar gidslanden als Duitsland of Finland. Zandbergen wijst erop dat we een veel positiever beeld van passend onderwijs moeten uitdragen: de nadruk ligt nu bijna uitsluitend op negatieve incidenten.

"Als je vóór inclusie bent, betekent dat niet dat je tégen speciaal onderwijs bent"

Uit de zaal komen enkele vragen. Zo vraagt een vertegenwoordiger van Defense for Children zich af in hoeverre de overheid worstelt met het VN-verdrag voor de rechten van gehandicapten. Dat verdrag wordt heel serieus genomen, zegt Zandbergen, en ze is het met de vraagsteller eens dat 'als je vóór inclusie bent, dat niet betekent dat je tégen speciaal onderwijs bent'.

Iemand anders wil weten of je bij zoiets belangrijks als het realiseren van Passend Onderwijs je lot wel in handen moet leggen van 'labiele organisaties als de samenwerkingsverbanden'. Opgewonden gemurmel in de zaal; Ludeke wijst er diplomatiek op dat de samenwerkingsverbanden grote diversiteit kennen. Bovendien: het kost hoe dan ook veel tijd voordat onderwijs echt passend is. Ook in veelgeroemde buitenlandse landen heeft dat traject wel 15 jaar geduurd.

Workshops

De deelnemers verdelen zich vervolgens in twee rondes, voor en na de lunchpauze, over telkens zeven workshops. Daarin komen allerlei aspecten aan bod die nog niet of nauwelijks plenair ter sprake zijn gekomen maar nu terdege uitgediept kunnen worden: leiding geven aan geïntegreerde scholen; zorgen voor draagvlak en professionalisering van het team; de rol van jeugdhulp; integratie in het licht van beroepsvoorbereiding; DSH-leerlingen en leerlingen met een TOS; opheffen van het SBO door het te integreren in regulier basisonderwijs; nieuwkomers; de rol van het samenwerkingsverband; het integreren van de kinderopvang; en allerlei bestuurlijke aspecten.

Een veelomvattend programma kortom, voor elk wat wils. De dag wordt afgesloten met een open spreekuur bij de presentatoren van deze workshops: in informele sfeer, aan statafels en onder het genot van een drankje en een hapje.